

1/1972-73

Obrazi so zopet pokazali svoj obraz, priznati moramo, da šele po dolgotrajnem skrivanju; vendar – bolje pozno, kakor prepozno. Mislim, da še nikakor ni prepozno in da bo naša KATEDRA od sedaj naprej malo prijaznejša, seveda ob polni podpori vas, dragi bralci in mladi literarni ustvarjalci. Torej prijaznejši obraz KATEDRE naj se zrcali v literarni prilogi, ki jo bomo skupno ustvarjali, malo pokritizirali ali pa dobrohotno zamižali na eno oko. Vrata OBRAZOV so vam odprta; vstopite brez trkanja, pišite in nam prinesite ali pošljite svoje prispevke. Pa še majhno opozorilo: nikar ne prezrite nagradnega razpisa na zadnji strani!

Urednik OBRAZOV

krama moje krame

menda že od vekomaj
kričim
kje je merit
še posebej pijan
drugo jutro
najdem karmo
v svoji krami
Verjamem v mir beline
vanj vodi čudna pot
vsak jo prehodi
z grozo v srcu
jaz pojdem nasmejan
ko bom zlomljen
dovolj močan za upor

na kolodvoru

Ljubomiru

prerivanje ostriženih
pod mokrim prhljajem. neba
cvetje pada iz gumbnic
pijejo
razbijajo
preklinjajo
generali so renegati
med bitko šahisti
na paradi fašisti
dekleta jočejo

IVAN OMAN

pesem

Tiho sklonjeni
skozi vas gredo
k jutranji molitvi
v kapelico vrh klanca trudno –
ko je posijalo sonce so
(čutno prečudno)
narahlo dvignili glave –
videl sem vero
v njihovih očeh
in le malo bolj bel kruh
na njihovih ustih – –

VLADO NOVAK

včeraj
moj dan je bil napolnjen z dežjem
njegovi dolgi lasje
igrivo lahkotno
teko dalje

danes
tvoj nasmeh
igrivo lahkotno
prereže dež

jutri –
stojim v kanalu kjer se igrajo
mlade podgane
skozi vlažno zatohlost
bom tekel dalje

ŽARKO GOLOB

zakaj dekle

poglej
dekle
moje dlesni gnijejo
moja prsa gnijejo
ves sem
v cvetju gnoja
kakor prezreli sad
zakaj
dekle
me nisi pobrala
ko sem bil še gladek
sočen
in svež

ŽARKO GOLOB

beznica

smejala sva se
in pregnjala sva rdeče kaplje vina
z jezikom po ustih
in gledala sva drug drugemu v oko
za katerim je nekaj smrdeče tlelo
vesela sva bila
smrdečega zakajenega prostora beznice
in pila v dolgih pojočih požirkah
da nama je rdeče teklo po bradi in v očeh
buljila sva vase
in se sovražila
in udarila drug drugega v obraz
in na dlani je kri zalila
drobce zrcala

ŽARKO GOLOB

Samota

In tako sem sam.
So rekli da ga ni.
Ni ga zgoraj
kjer kraljujejo rakete
niti spodaj
v temnih koreninah zemlje.
Ni ga.
Boga.

december 1972

ko joče dan
ko noč postane
še temnejša
ko svet nemočno golta
grenke sline greha
ko z bombami ožgani rod
privzdigne stokrat prestreljen obraz
vidim da je res
da vsak ponosni žarek iz oči
nariše novo rakev
v dolgo
nepregledno vrsto
z mrtvim prepolnih krst.

VLADO NOVAK

kam

videl sem te
kako greš mimo
temnozeleni školjki
v tvojih očeh
sta bili polni dežja
v dlani prineseš vedno tudi majhno sonce
hvala
tanka sled sončeve frnikule
je prerezala vrv
ne čudi se
zjutraj
ko bodo na tvojem oknu
ležale
majhne razbite kaplje sonca
na drugi strani ulice
bodo v zemljo zviti ležali cigaretni ogorki
ko odkriči
velika ptica noči
svoj strah med hišami
se odpro okna
se zasmejijo stekla v njih
s kvadratki sonca na čelih
in med dlani mi občepi
z nočnim potom oblit aplavz

IVAN OMAN

LITERARNO GLASILO

spet se prebujam

(RAZGOVOR LEONA SENGERJA Z DARKOM VRABLJEM)

Darko Vrabl objavlja svoje pesmi s krajšimi presledki že peto leto. Pesnikovati je pričel že kot dijak l. 1966, ko je objavil prvič v prilogi Večera v 7 D. Sledile so objave v Sarajevskih malih novinah, Pinorksem listu in Kurirčku. V l. 1968 redno objavlja v prilogi Mladine Mlada pota, nato pa sledi objava 1971 v OBRAZIH.

OBRAZI: Darko, ti si pričel sorazmerno zgodaj s svojimi pesniškim snovanjem, kako bi ocenil dosedanje delo in kako to, da doslej še nisi stopil v javnost bolj izrazito kot pesnik?

VRABL D.: Rad bi bil samokritičen do svojega dela in bi omenil, da sem nezadovoljen. Sem samouk. Bilo je mnogo razočaranj, prenehanja aktivnosti po krivdi tistih, ki so bili dolžni pomagati ne samo meni, ampak vsem, ki se tako ali drugače ukvarjajo s pesnikovanjem in sploh literarnim ustvarjanjem. Kar sem dosegel, je plod volje, upam pa, da bom s podporo odgovornih dosegel še več.

OBRAZI: Ali pripravljate kakšno zbirko ali izbor pesmi?

VRABL D.: Moja želja je, da končam s pisanjem zbirke pesmi, ki jih že pripravljam nekaj mesecev in upam, da bodo kmalu na mizi urednikov in od njih samih je odvisno, kako jo bojo sprejeli.

OBRAZI: Kakšen je tvoj pristop v izpovedovanju življenja?

VRABL D.: V svojih pesmih se izražam v jeziku, ki ni razumljiv samo meni, temveč poskušam najti pot do širših slojev ljudi. Res pa je, da svojo izpoved oblikujem z doživljenjski, ki jih usmerjam na pota resničnosti v določeni samoizpovedi.

OBRAZI: Tvoje mnenje o mladih mariborskih literatih kot so Jančar, Brvar, Slana, Gajšek?

VRABL D.: Če dovoliš, bi nato vprašanje odgovoril bolj obširno, seveda v mejah osebnega mišljenja o literatih, ki vzpodbujajo svoja hotenja k ciljem, ki so sprejemljivi vsem. Predvsem bi omenil Jančarja, Slano in Brvarja. Zame so dokaz zainteresiranosti v pravem pomenu te besede, o dinamičnosti mariborske kulture. Bijejo odkrit boj, dialog med generacijama, pač prihajajo mladi. Sodbo o umetniški vrednosti njihovih del bi kot laik težko podal, pravilno in objektivno namreč. Me je pa izredno pritegnila Slanova poezija in Jančarjeva proza.

OBRAZI: Morda še mnenje o tej prilogi?

VRABL D.: Če pomislim na drugo številko in vsebino te, želim tej prilogi veliko dobo izhajanja, kajti takih odprtih in vzpodbujajočih prilog, kjer je odprto mesto za vse mlade literate brez velikega imena, je malo, zelo malo...

kaplje

Po razdrtih pločniku so tekli curki umazane vode in ulične svetilke so mežikale v mokri noči.

Potegnil je dekle skozi obokana vrata in azzadrihano sta obstala v neprodri, po plesnobi dišeči veži. Njegove roke so zgrabile proti njej. Še vedno je bila omamljena od plesa in žgoče pijače, ki jo je pekla v grlu. Zato ni čutila grobega dotika, naslonila je glavo na njegove prsi.

Pijano je stiskal s svojimi ukrivljenimi prsti njene boke. Z eno roko je stisnil njeno telo z vso močjo, z drugo je pohlepno drsel po njenem trebuhu. Njegova, od silline mokra usta, so poželjivo in molče iskala v temi dekletova usta. Ni se izmikala, še tesneje se je privila k njemu.

Ko jih je našel, se je zagrizel divje v njo in tedaj je po veži zadišalo po konjaku. Dvignilo ji je želodec, ogaben vonj je začutila v ustih. Nenadoma se je iztrgala iz njegovega objema in planila skozi priprta vrata. Tekla je po svetlikajočem in spolzkem pločniku. V gluho noč so odmevali samo njeni koraki.

Tekla je dolgo in ni čutila, da ji kaplje drsijo po licih, za ovratnik obleke in da ji dilijo tudi čez rob njenih čevljev.

Ustavila se je v razsvetljeni ulici, pred veliko izložbo. V steklu je zagledala svoje velike vročične oči in razmršene lase...

Obrnila se je in se srečno nasmehnila deževnim kapljicam, ki so se v svetlobi ulične svetilke spreminjale v bisere.

ZILAVEC ANA

OBRAZI

literarna priloga študentskega lista KATEDRA

Urednik: Edvard Pukšič

Sodelavci: Leon Senger, Adrian Grizold, Vlado Novak, Žarko Golob, Marja Šerbela, Nevena Vrbnjak, Sonja Žabkar, Jasna Kozar, Žilavec Ana, Kokol Majda, Ivan Oman.

KOKOL MAJDA

Utrinek mladosti

Morala je preteči že debela ura, kar ga je bil oče pustil ob vogalu ulice pred manjšo prodajalno. Rekel mu je bil, naj ga tod počaka, vrne se že čez nekaj minut.

Igor, pred tremi meseci je bil dopolnil pet let in pol, se je preplašeno oziral okrog sebe. Umikal se je mimo dočim, ki so ga neumljeno porivali z vseh strani, v hrbet in roke. Naposled ni vedel več, kam bi se naj umaknil in pritisnil se je tesno ob rob hladnega zidu.

Z grozo v očeh se je zastrmel v sivo zidovje pred sabo in uvidel, da ga je masa zanesla daleč stran od vrat, pred katerimi je nazadnje videl očeta.

Bil je prvič v mestu.

— Oče, kje si? je zahlipal.

Obraz je prilepil na steklo vrat in se zagledal v notranjost prostora.

— Ne, tod očeta ni, lokal, v katerega je izginil, je bil poln ljudi, ta je bil skorajda prazen. Še je okleval, nato je vstopil.

Mož srednjih let, s sivim robkom na temnem lasišču, se mu je približal.

— Tu nimaš kaj iskati, pojdi domov.

— Kje je oče?

— Ali je oče tega otroka tu? Natakarev glas je odmeval v začudenju.

Pogledi obiskovalcev, bilo jih je pet, so se za trenutek ustavili na fantiču, nato so se mirno pomenkovali dalje in pili z ravnodušnimi izrazi v očeh.

— Tukaj ga ni — je skomignil z rameni natakara.

Igor se je obotavljal, kar je verjetno razjezilo moža v beli suknji.

— Gremo, gremo, takoj! — je ostro pogledal fantiča.

— Rekel je, naj ga počakam, le nekaj minut, pa se vrne...

— Ja, ja, že dobro. Sem zahaja mnogo ljudi. Popijejo kozarec, dva in gredo.

Mislil, da je tako napravil tudi tvoj oče. Saj, zakaj bi ne bil tako napravil? Čakaj ga, saj ti je tako rekel, kajne? Notri ne moreš ostati.

— Zunaj je hladno...

— Seveda, seveda, a čakaj zunaj, kot ti je oče naročil... ali pa pojdi domov.

Natakarev glas je bil poln nestrpnosti in prikrite jeze.

— Ne vem, kako. Igorjev odgovor je bil proseč.

— Mar ne veš naslova, kje si doma?

Videti je bilo, da Igor ni razumel zastavljenega vprašanja, zato je natakara poizkusil drugače.

— Koliko pa je številka, kjer stanuješ, ime ulice?

— Ne, ne, prišla sva le, da bi kupila, dolgo sva hodila...

— No, da — je spregovoril natakara mirno — vem, da je zunaj mrzlo, toda najbolje bi bilo, če pojdeš. V ta lokal otroci ne smejo zahajati.

Možakar šibke postave, nekaj čez šestdeset, je majavih nog vstal izza mize.

— Sam ga popeljem domov.

— Otrok vendar ni od tod, ni iz mesta, mu je potrpežljivo pojasnjeval natakara, ko je videl, da stari trmasto vztraja pri svojem sklepu. — Sedite vendar in ne vstajajte. Ton zadnjih besed je bil že precej grob.

— Vraga, za koga pa me vendar imate! Starec se je vidno razburil.

Sam sem imel tri otroke in ulica ni kraj, kjer bi naj taval otrok!

Razen tega zunaj zmrzuje in otrok se boji...

— Ja, ja, saj vem, toda vi že niste ta, ki bi naj otroka pripeljal k materi.

— Otroku moramo pomagati. Starec ni popustil.

— Kaj se vendar dogaja tod? — je počasi vprašal eden izmed gostov.

— Ah nič, oče tega otroka se še ni vrnil, fantič pa ne ve, ne kod ne kam.

To je vse. Ti, ti pa pojdi in ga čakaj zunaj — se je obrnil k Igorju.

Se bo že prikazal, oče ti je, mar ne!?

Natakarev glas ni bil prijazen. Igor je zapustil lokal.

Možakar, ki ga je bil natakara grobo zavrnil, se je napotil k vratom.

Ni mu uspelo. Natakara je spregledal njegov namen. Trdo ga je prijel za levó ramo in ga posadil na stol.

— Sedite vendar in ne delajte neumnosti! Ste naposled že razumeli? Bom že sam poskrbel, da se otroku ne bo nič zgodilo!

— Le kaj si vendar dovoljete! Možakar se je ves tresel.

— Vi ne bi prišli do vogala z otrokom. Vi že niste videti kot oče ali kot ded, sploh pa ste najmanj podobni dobrotniku, ki bi naj otroku pomagal.

— Sam sem imel troje otrok — je dejal stari tiho.

— Že dobro, samo danes so ljudje, ki so naklonjeni otrokom, in taki, ki niso. To je vse.

Možakar je umolknil. Spregovoril ni niti, ko je natakara postavil predenj steklenico piva.

— Na moj račun. Pustite že vendar misel na otroka! Njegov oče se mudi kje v lokalu tod blizu. — Napeto je opazoval, kako bo reagiral stari.

— Ja, ja, je ta mrmral. — Ko bi vedeli, kdo sem, bi bil vaš ton vludnejši... tako pa... Umolknil je, si natočil poln kozarec, zamahnil z roko in pil.

— Pripovedujte, rad bi slišal. Natakaru se je stari zasmilil. Starec pa ni spregovoril. Z drhtečo roko je ponesel k ustom še tretji kozarec. — Eh, je zategnil in ga odložil — kdo se še danes briga za take, ni časa, vse drvi. — Posmeh je tičal v starčevih besedah.

Tedaj je vstopila neka ženska. Zmotila je bila starca, ki je imel usta še odprta, kakor da hoče nadaljevati. Tudi natakara jo je vprašujoče gledal.

— Zunaj pri vratih stoji nek otrok, pa v mrazu. Natakarev pogled se je prilepil na cesto. Fantič si je drgnil roki, sicer pa ni bil videti prestrašen. Kakor da to čakanje zanj ni tako hudo.

— Saj bo otrokov oče vsak trenutek tu — je mirno spregovoril natakara.

— Lepo bi bilo — je zamišljeno odvrnila ženska in odrinila majhnega psa, ki je skakal okrog nje! Toplota v notranjosti mu je očitno dobro dela. — Na, pa tak oče! Pusti ti otroka!

Že v naslednjem trenutku je otrok ni več zanimal. Ob šanku je mirno pila Zlatorog pivo, ne da bi se še samo enkrat ozrla na ulico. Ob njenih nogah je sedel tudi pes. Jezik mu je bil visel in vselej, ko je njegova lastnica ponesla kozarec k ustom, so se mu pocedile sline.

Natakara je postavil pred starca še eno steklenico. Ta je bil že toliko opit, da ga ni niti pogledal. Oba sta pa čutila, da sta se spet sporazumela...

Urini kazalci so se polževo vlekli k tretji. Gostje so prihajali, popili kozarec, dva in spet brez hrupa zapustili lokal.

Zunaj je pričel naletavati sneg. Snežinke so bile redke, kmalu pa so prešle v gosto sneženje. Deček, ki je doslej prestopal z noge na nogo, je spet vstopil.

— Očeta še ni! Besede je izrekel tako otroško in preprosto, kakor da je to popolnoma razumljiva stvar.

Lastnik lokala se je zastrmel v majhnega gosta. — Kar čakaj, čakaj, oče bo že prišel. A kakor da sam ne verjame svojim besedam, je odpeljal dečka v sosednji prostor in ga posadil na nizek stolček. Prinesel mu je bil jedi in kozarec toplega mleka.

Igor je molče, a poželjivo jedel. Tudi njegov gostitelj ni zinil nobene. Otrku je nenadoma klonila glava. Zaspal je bil ob mizi. Natakara se je nasmehnil in ob pogledu na spečega otroka mu je občutek radosti zajel srce. Tiho je zaprl vrata...

Fantič se je zbudil šele proti sedmi. Začuda, še predobro se je spominjal preteklega dne in da čaka očeta. Prožno je potem, ko je še sanjal nekaj minut, skočil s sedeža in stopil v prednji prostor. Pogled mu je pritegnila igra plesočih snežink v ulični svetlobi. Ulica je počivala v temi, snežilo je še vedno.

Radovednih oči se je obrnil k svojemu novemu prijatelju:

— Se je oče vrnil?

— Ne, sem ga še ni bilo. Počakaj še nekaj minut, pa pojdeva. Poiskala bova tvoj dom, očeta...

— Ali očeta še ni? Za natakareve besede se sploh ni zmenil.

— Ne, — je zategnil. Verjetno je pozabil, kje te je pustil.

— Pustil me je tukaj — je dejal fantič v tonu, kakor da je to nemogoče pozabiti. V glavi so se mu rojevale nejasne misli o očetu, ki ga še ni. — Tu pred vrati je spet ponovil, vem.

Natakara je bil le pomignil z rameni. Le kaj naj pove otroku, ki čaka očeta, tega pa ni od nikoder in ga verjetno niti ne bo? Tedaj se je med vrati prikazal mamlad natakara. S starejšim kolegom, ki ga je prišel zamenjat, sta izmenjala nekaj besed. In ko sta se poslovila, je njegov pogled ležal na odhajajoči postavi, ki je vodila s seboj majhnega fantiča...

Za njima so v temi utonile stolpnice, svetloba je bila v sneženju medla in bledikava.

Otrokov voditelj je zaslísal, da deček joče. Ni ga tolažil. Še vse preveč je vedel, da za fantiča, ki je ves dan čakal očeta, ni tolažbe. Vedel je, da v tem trenutku prikazal najbolj pogreša svojega očeta. Saj, kaj pa naj naredi z otrokom pod noč? Kam naj pojde? Jutri, jutri bo mnogo lažje... zdaj, zdaj se naj kar izjoče. Lažje mu bo. Tiho sta stopala po snežni mehki in sveži oboji.

— No, — je le pretrgal tišino otrokov prijatelj. To noč boš ostal pri meni, pri mojih otrocih. Imam dva fantiča, taka sta, kot si ti — se je hotel raznežiti. Ali hočeš? Jutri, jutri te bo oče zagotovo poiskal. Ali boš?!

Preiskujoče je pogledal otroka.

Igor se je zaustavil. V njegovi otroški glavicí so se prepletale zmedene misli. Neurejene so begale v njej. Slišal je o hudobnih ljudeh, o takih, ki sovražijo otroke in oboji so bili zanj enaki. Tu pa je bil le eden, ki ga ne sovraži niti mu ni prijatelj. Pač, dober je zanj. Počutil se je tako osamljenega brez svojega čudovitega očeta. Naposled je le prikimal...

Prispela sta. Zaustavila sta se na vrhu stopnišča. Bilo je pokrito s snegom.

— Glej, tukaj stanujem, je dejal natakara. Zdaj bova dobila toplo večerjo in lahko se boš naspal, kolikor hočeš... prav do jutraj, dokler ne bo prišel oče.

— Kdaj bo vendar prišel? — je hlipajoče pogledal Igor svojega prijatelja.

— Jutri, jutri, no, le verjemi!

Oblila ju je svetloba, v kuhinji je bilo toplo in domače. Natakara je opazil, da ne joče več. To ga je bilo silno vzradostilo. Igor pa ni opazil natakarevega zadovoljstva, pritegnil ga je bil kup svetlih igrač...

Morda so bile to poslednje solze v njegovem življenju...

JASNA KOZAR

Veliko je ljudi in med njimi sem jaz.

Jaz, kako absurdno

jaz vse

jaz nič

igram odpadnika, da bi me sprejeli medse
odklanjam, ker želim
odklanjam, ker imam neka načela,
mislim, da moram odklanjati, da si ohranim ugled,
tisto papirnato skropucalo, za katero plačujemo tako
visok davek.

Povej mi, kako so živeli modri Kitajci, kako so tkali svilo
in slikali porcelan, povej mi to lepo, kolikor moreš. Ne
morem več poslušati resnih in žalostnih stvari.
Rada bi videla pravljico, lepo kraljično, princa, rada bi
videla, kako izginja čarovnica od svojega čara in kako
poleti zlata ptica k soncu, da ne bi videla, kar moram
gledati nepsrestano.

Ste že kdaj vprašali, koliko imamo pesnikov pri nas?
Veliko, vam pravim. Ne samo, da se ponasajo s tem,
ampak pišejo tudi pesmi. Na tone, vam pravim. In sem se
nekega dne zamislila: toliko ljudi danes piše pesmi, zakaj
jih ne bi nekaj prebrala? No, pa sem ji prebirala in
prebirala, priznam, razumela sem bolj malo, ampak nekaj
sem le premislila – napišem še jaz pesem, nič slabša ne bo
videti kot druge, vrednost bodo pa tako iskali naši
nasledniki. In sem jo napisala:

Kaj nam mar
državne zastave
mi smo za ljubezen
ne bodi taka svetnica
jaz že dolgo nisem več devica
kaj mi mar avto
predsednika republike
imam že raje rumen

Rajs
da ga razbijem
ali pa skočim iz vrha
nebotičnika v
tvojo posteljo
že dolgo si ne perem več las,
ker je to malomeščansko,
kaj mi mar
daj mi sladkorček
nočem več misliti
kričati
kričati
to je življenje
razmesari stenico
razmesari jo,
si pogledal,
kakšnega spola je,
kaj mi mar
ni prav, da so ubili
Kenedija
saj je vendar bil eden od njih
tudi jaz sem eden od njih
vsi smo pokvarjeni
kot pokvarjen sir
smrdimo
pa kaj mi mar
odhajam, dragi moj
poišči me, ko se zbudim.

Teško je verjeti, da nisi tisto, kar misliš, da si. Najhuje pa
je, da sploh ne veš kaj si.

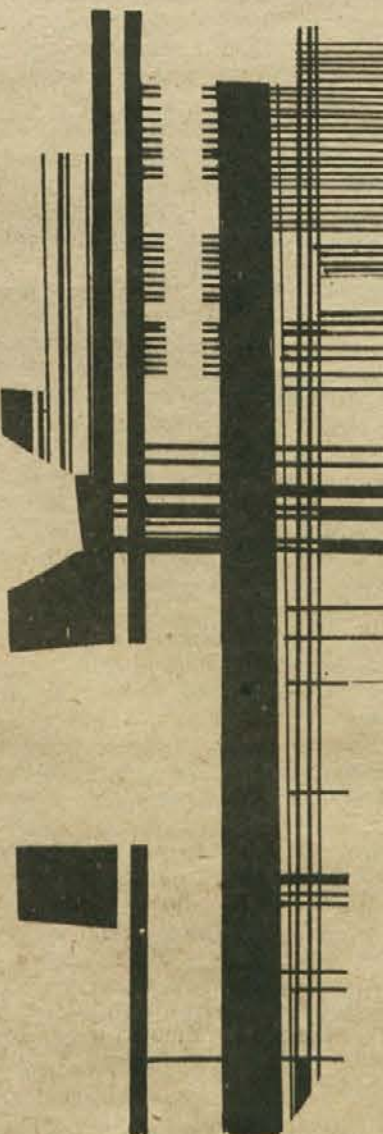
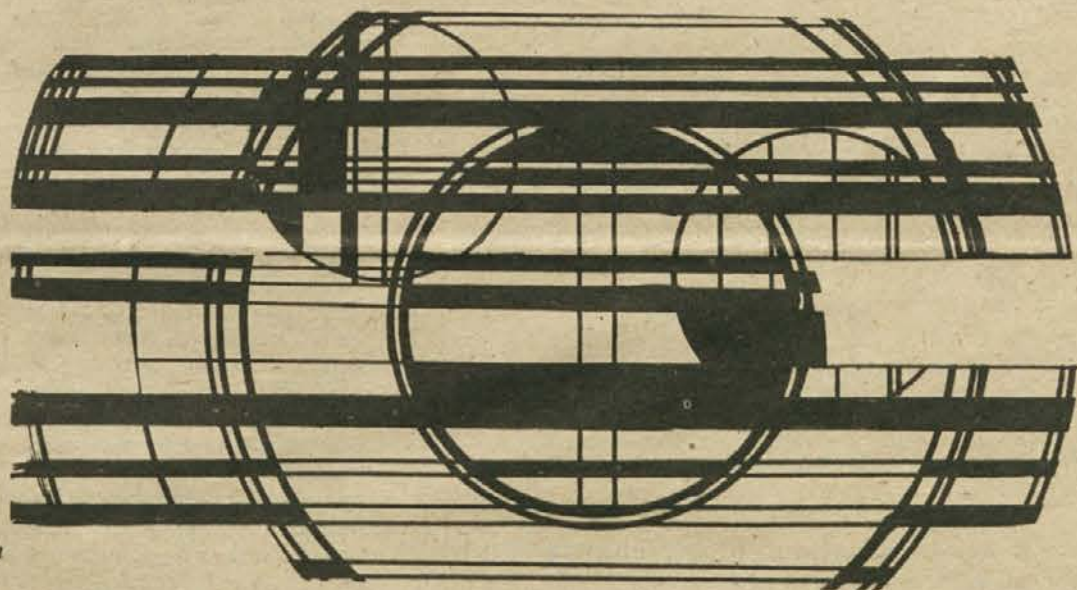
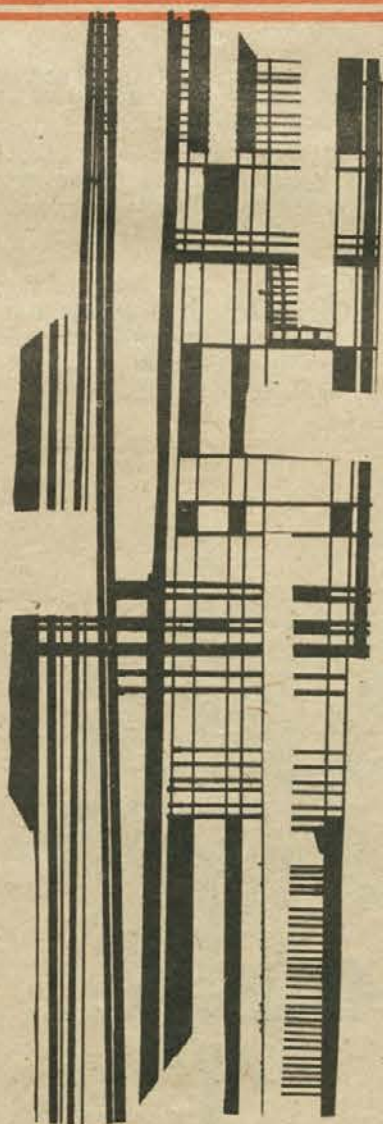
Hladen je dan,
mrtva je noč,
veter in mraz in smeh,
rešite nas!
REŠITE!
Brez noči, brez dni živi,
kdor ne živi več.
Saj vendar ne živi!
A nam je težko razumeti.

Dež . . . š . . . š
šumi
Velike kaplje in
luči
mesta
kakor kaplje v mraku.

Saj je vse
prav vse
neumnost,
NEUMNOST, ki nam toliko pomeni.

Voda je temna,
rjava,
svet se potaplja vanjo
SVET, ne razumem
BESED
voda je temna,
noč je temna,
in temen ptič leti pod mostom

Kaj je tisto veliko,
zaradi česa je vredno živeti?

Kaj je LEPOTA?
Velike kaplje padajo,
leskeče se gladina
od luči mesta.

Koliko besed,
koliko besed!
Zakaj ima vsaka pomen,
zakaj prav TISTI pomen?
Koliko je besed, ki označujejo isti pomen.

Nikogar ni!
Kot bi bil svet
popolnoma brez LJUDI.

Strah je globoko v očeh, strah sije iz oči,
strah pred svetom, pred bolečinami, pred grozo,
strah, ki spi globoko v tebi
ali pa se ti pretaka po žilah.
Ni me strah – vpijem ljudem.
A me poslušajo,
rencijo name, ker vedo da lažem.

SONJA ŽABKAR

PESMI

PRIJATELJICA

Rada sem te imela.
Pomenila si mi vse
takrat
Potem si odšla s fanti,
razvita in polna želja in
sanj.
Jaz sem bila še otrok
in počutila sem se izdano.
Tvoja mama je bila zlata,
tako rada naju je imela.
Skupaj sva hodili iz šole . . .
se še spominjaš prvega dne?
Imela si progasto majico,
obrnila si se k meni
s širokim nasmehom
in me povabila s seboj,
ubogo in ponižano.
Znala si se smejati
in jaz s teboj.
Imela si progasto majico
Marjana . . .

JAZ

Slabo nprav imam,
morda
Do sebe bom ostala zvesta
Čudaška sem
morda
S seboj sem pa iskrena
Nedružabna sem,
morda
Vedno bom pripravljena,
lahko pridete kadar koli!

KOT DEŽ

Kolikokrat sem že obupala!
Melanholija me osvaja s šumenjem dežja.

VARIACIJE NA TEMO ALFA I.

Sedla sta v avto, motor je zaropotal in zadušil glas dežja, ki je
skrebljal na streho. Svetloba luči se je sčasoma odbijala od gladke, mokre
asfaltne ceste.

Odpeljala sta se po ovinkasti cesti. Ovila mu je roko okoli vratu,
stisnila se je k njemu, ga poljubila . . . Pritisnil je na plin do konca,
ščemelo ga je v očeh, dež je lil, videl je le luči, ki so se mu naglo bližale
in belo črto sredi temne proge v deževni noči. Na zadnjem sedežu pa je
ždel potnik, tiho, neopazno, z zastrtim obrazom. Gume so zašknipale v
ovinku, v avtomobilu se je razlegel njen zvoki smeh. Prijel jo je okrog
ramen, jo pritisnil k sebi, poljubil, vozil divje in neprestano prehiteval
rdeče lučke sredi deževne noči. Ljubeče ga je pobožala, steklo je za
trenutek zamelnil slap vode izza sprednjih koles, nemi potnik pa je sedel
tiho, neopazen na zadnjem sedežu.

Avto je drvel skozi deževno noč, luči so se lesketale in svetlo
odbijale od mokre temne proge, po kateri je drvel avtomobil, mimo pa so
švigala drevesa, hiše, vasi, mesta, na zadnjem sedežu pa je sedel tihi
potnik.

Ovinek, skozi motne šipe se vidijo, drevesa, ograja mostu, gume
zavijajo kakor volkovi, v avtomobilu pa njen zvonki smeh. Z vso hitrostjo
drvi avto po ovinkasti cesti. Razpel ji je bluzo, roka tipa v temi po njenih
prsih, odsevajo samo njune oči kot odsev temne deževne noči. Na
zadnjem sedežu pa negibno sedi potnik z zastrtim obrazom.

Spet se približujejo luči, bele, rdeče, oranžne, zelene; mežikajo v
temo deževne noči.

Avto je v ovinku, gume škripajo in drse, spet se sliši njun smeh,
prvič se premakne nemi potnik na zadnjem sedežu. Naslonila mu je glavo
na prsi, voda zaliva vetrobransko šipo, poljubita se, roka mu zdrse s prsi
po trebuhu in – ovinek. Prašen svetlobe, škripanje gum, drevesa,
grmovje v deževni noči. Senca na zadnjem sedežu se neopazno skloni
naprej in oprime naslonjala prednjih sedežev, dolg črn plašč vzvalovi.

Luči se približujejo, rdeče, bele, v vsakem ovinku zatulijo gume
kakor lačni volkovi v temno deževno noč. Hrup motorja duši škrebljanje
dežja po strehi. Množica ljudi, utripajočih, rdečih in belih – mesto; avto
se prebija skozi množico ljudi, nihče ne opazi potnika, nemega, z dolgim
črnim plaščem in z zagrnjenim obrazom. Luči hite v noč, v avtu se
razlega njen zvonki smehi ljubezni, mladosti.

Ovinek, gume cvilijo kakor krdelo sestradanih psov, roka na njenih
prsih, snop svetlobe, bel, rdeč, rožnat, ropot, tema.

Iz zmehkane pločevine stopi potnik, visok, v črnem plašču, nemo
se obrne in odide.

Prividi

V sobi je bil mrak. Z zaprtimi očimi in spodvitimi nogami je zdela na stolu in poslušala neko Ravelovo rapsodijo v molu. Že ves dan se je slabo počutila. Sploh je bila zadnje dni tako čudno razpoložena, razdražljiva in občutljiva. Vse ji je bilo zoprno, tudi glasba, vendar se ni niti zganila, da bi izklopila radio. Postajala je zaspala.

Nenadoma so glasbo prekinile motnje. Bil je tih, komaj zaznaven šum. Nehote je prisluhnila. Kakor da bi blizu nje predla mačka. Kako pride sedaj na to? Bilo ji je neprijetno. Še ne bo prenehalo? Nemirno se je zganila. Počasi je odprla oči in se ozrla. Poltema je iz kotov privabila sence, zabrisala in spreminila njene znane oblike ter napolnila prostor z nečim skrivnostnim, nedoločenim. Pogled se ji je ustavil na veliki sliki. Igra senc je pričarala na platno čudne oblike. To jo je pritegnilo in začelo jo je zanimati, kaj bi lahko predstavljale. Obrisi so bili vedno jasnejši. Nepremično je strmela tja. Iz temnega ozadja je počasi, kakor polzijo minute v večnost, izstopala podoba. V njej je rasla napetost. Hotela je odmakniti pogled, pa ni mogla. Neumnost, si je rekla. Bilo je že popolnoma temno, samo slika je bila svetla in svetlejša, vedno bolj je izstopala, bila je bolj in bolj živa, srhljivejša in resnična. Saj je samo senca, samo senca, zdi se ti, zberi se! Vse je bilo tiho, tako tiho, tudi šum v radiu je prenehal. Zato pa je toliko glasneje slišala bitje svojega srca, divje in neenakomerno, kot top odmev v prazni sobi. Gledala je v nekaj, kar jo je spominjalo na slabo osvetljen obraz. Spreletelo jo je. To so sence, razumeš, sence! Pomiri se! Krčevito se je oklenila stola. Obraz na sliki se je začel polagoma manjšati, vendar se ni oddaljeval, bližal se je in postajal izrazitejši. Ne bodi vendar nora! Trepetala je in strah ji je begal misli, da so se vrtinčile hitreje in hitreje, nezadržno kakor vrtljak blaznosti. Kaj naj to pomeni, zaboga?

„Nič hudega...“ je reklo v njej. Je bilo res v njej? Zadržala je dih in za trenutek se ji je tudi srce ustavilo. To niso bile njene misli, pa vendar so prišle iz nje. Tam...! Ne! Razširila je ustnice kakor za krik, a ostala je nema. Pred sliko je nekdo stal. Telo je bilo črno in se je izgubljalo v temi, samo obličje je blede sijalo. Bilo je grozno, skoraj sinje in tako nenavadno. Pa vendar – bilo ji je znano in celo domače, toda ničesar se ni mogla spomniti. Mrzel pot ji je v drobnih kapljicah stopil na čelo. Bolna sem. Saj vse to vendar ni res.

„Si prepričana?“
Bil je to glas v njeni notranjosti, njen lastni glas, pa vendar tako drugačen, kakor da bi prihajal iz nepoznatih globlin.

„Se bojiš? Smešno.“
Da! Sedaj je vedela. Tisto, tisto grozno tam je govorilo. A kljub temu se ji je zdelo, da vse to ni slišala z ušesi, ni dojemala s čuti. Vse je bilo otopelo, občutila je samo še neizmeren strah.

„Pred čim vendar? Pred samo seboj?“
Kako? Saj to je... Poskušala je zbrati svoje misli. To je norost! Vse to ni mogoče, razumi! Vstani in prižgi luč, pa bo končano!

„Motiš se. Nikoli ne bo končano.“
Kaj vse to pomeni? Dovolj, dovolj mi je vsega! To je preveč. Zakaj vse to?

„Moraš se spoznati.“
Kaj je to? Kdo je tam?
„Se ne poznaš?“

Prikazen se je za spoznanje približala. Stran od mene! Pridušen, hripav krik je odjeknil. Je zastokala ona sama ali je bil to smeh tiste „pošasti“?

Zvenelo je kakor očitek in hkrati zasmehljivo. Zdelo se ji je, da je že popolnoma na robu zavesti, v stanju, ki ga ne moreš določiti, ko ne veš več, kaj je res in kaj ni, ker ti stvarnost polzi iz rok. Prikazen se je nasmehnila. Bil je strahoten nasmeh. Ne, ne! Spoznanje je vstalo v njej, nenadoma in nepričakovano kot veter pred nevihto, spoznanje, strašnejše kot zavest, da moraš v naslednjem trenutku umreti. To je nesmiselno! Nemogoče! Še bolj se je skrčila na stolu, kakor da bi se hotela zavarovati pred udarcem. Vedela je, kdo stoji pred njo, in to je bilo huje kot nešteto udarcev.

„Si končno spoznala?“
Ne! Nočem!
„Ne varaj se! Ne umikaj se sama sebi. Saj je tako brez pomena.“

Jaz! To sem jaz! Ampak – jaz sem vendar tukaj! In tam...? Bila je v temi, sama, sama pred seboj, v temi, ki ji ne vidiš konca. Izgubjala se je v črni brezmejnosti, padal je v mračno prostranost brez dna. Kje sem? Nemočno je zakrčila z rokami.

„Samo jaz ti lahko pomagam. Pridi!“
Polna strahu je strmela v svoje lastne oči, v zareče, globoke zenice same sebe. Drhtela je in v grlu jo je nekaj dušilo, stiskalo, da ni mogla zavpiti in pregnati ta privid. Saj je tako bil samo privid, saj vse to ni moglo biti resnica!

„Zakaj še vedno ne verjameš? Jaz sem ti in ti si jaz. Do sedaj me nisi poznala. Bila sem v tebi, globoko, globoko v tebi. In sedaj hočem, da vidiš samo sebe, da spoznaš svoje globine. Pridi!“

Neka roka se ji je ponudila iz teme. Bili so njeni prsti, njeni nohti njena dlan. Stisnila je svoje v pesti, da jo je zabolelo. Toda še vedno je bila roka tam. Nočem! Pusti me!

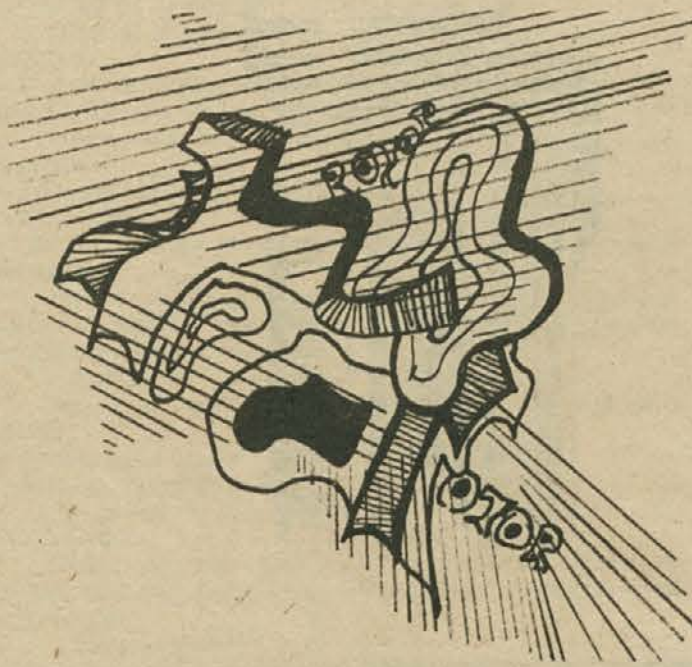
„Česa se bojiš? Sebe?“
Da, da! Bojim se! Ničesar nočem več videti in ne slišati! Zakrila si je oči. Zakaj nisem tega storila že prej, jo je prešinilo. A kljub temu je videla svoj obraz pred sabo in roko, ki se je bližala. Skoraj občutila je že bližino razkrcenih, mrzlih prstov. Nikar! Bila jo je groza, ko je pomislila, da se je bodo dotaknili.

Samo tega ne! Hotela se je umakniti, a bila je kot ohromela.

„Ne moreš mi ubežati! Nikoli! Močnejša sem od tebe.“
Drget je spreletel njeno telo, v glavi ji je zašumelo in v sencah ji je začelo kljuvati. Tega ne prenesem več! Tedaj so se ji misli pretrgale, skočila je pokonci in se pognala k vratom. Zgrabila je za kljuko. Ven! Stran od tod! To je edina rešitev, rešitev pred samo seboj!

„Te rešitve ni! Ni!“
Štresla je kljuko, toda vrata se niso vdala. To ne sme biti res! Saj jih nisem zaklenila! Zakaj...? Nenadoma ni več občutila tal pod nogami. Slišala je samo še svoj ubupni, strahotni krik – ali pa je bil to smeh zmagoslavja njenega drugega jaza? Nato je bilo vse tiho. Ona pa je padala, padala, padala...

NEVENA VRBNJAK

Med dnevom
in nočjo

V sobi je bila poltema. Skozi odprto okno je padal na posteljo svetel zarek polne lune. Vse je bilo tiho. Benjamin je ležal nepremično, toda bil je buden. S svojega vzglavja je gledal naravnost v obraz svetli zemljini spremljevalki. Noč je bila resnično lepa, polna spokojnosti in nežne tišine. Nasmehnil se je, ko je pomislil, da je človeška noga že teptala prah na oddaljenem nebesnem telesu. Bilo je nekako neverjetno, težko doumljivo. Ali se bo človeku res posrečilo potegniti zaveso skrivnosti z nje in jo razgaliti?

Benjaminove misli so se začele izgubljati v razsežnosti vsemirja, kjer se vse razblinja v nič in razprši v svetlobne iskrice. Kako je človek majhen, če pomisli, kakšen neizmerljiv prostor se dviga nad njegovo glavo!

„Kako je tam vse veliko, enkratno, nepokvarljivo! Pri nas na zemlji pa... človek s svojo majhnostjo... Ah, kako težko je živeti in biti človek!“ Vzdihsnil je. Spomnil se je popoldneva. Pri kosilu mu je mama spet očitala, zakaj si ne najde službe. Grenko je bilo spoznati, kako ga prav nič ne razume. Odkar se je poklicno rehabilitiral, je bilo življenje doma skoraj nevzdržno. Niso ga razumeli, sploh ne, tudi ljubili ga niso. Odkar je prišel iz zavoda domov, se je počutil tako osamljenega, tako brez volje in želje za življenje, da bi včasih najraje kar umrl. Imel je kvalifikacijo za finomehanika, toda to si je pridobil s šolanjem pod posebnimi pogoji. Z otrdelimi prsti ni mogel normalno delati nobene reči in vedno znova se je soočal z dejstvom, da tudi v podjetjih ne sprejemajo radi delavcev, ki imajo na zdravniškem spričevalu oznako: telesni invalid I. stopnje.

„Izgubil bi pod zemljo, nad oblake, kamorkoli, samo da mi ne bi bilo treba več tako trpeti!“ Saj ga niso bolele roke ali noge, ne, bolela ga je duša, da bi vpil in kričal in drobil stvari, ki bi jih dosegel. „Zakaj sem tako sam, tako grozno sam! Ah!“ Zakopal je obraz v blazino, nič več ni videl nočnega neba, lune in sijočih zvezd. Zdaj je gledal vase in potoval po mračnih teminah, polnih obupa in žalosti, razočaranj in odrekanj. V zavodu, tisti čas, ko se je učil, je še verjel v prihodnost. Še ni izgubil upanja, čeprav je večkrat občutil krizo. Prevzemala ga je malodušnost, dvomil je o sebi in se spraševal, ali bo zmožni nalogo, ki je pred njim, ali ne. Dve leti sta minili v neprestanih nihanjih, lahko bi narisal svojo lastno krivuljo razpoloženja. Najgloblje se je spustila takrat, ko je izvedel resnico, da ne bo nikoli ozdravel, da bo vedno ostal s povečanimi rokami in nogami, da ne bo mogel nikoli sproščeno narediti koraka, zamaha. Nasprotno! Čez leta se mu lahko stanje še poslabša.

Takrat je mislil, da bo znorel. Ni in ni se mogel sprijazniti s kruto resnico. Vseskozi ga je nekje v podzavesti spremljala misel, da bo bolezen trajala le neko določeno obdobje, potem pa minila tako nenadno, kot se je pojavila. Ko pa so ga te misli

oropali, se mu je zamajal svet, njegov lastni svet se mu je podrl v temeljih. Ko se je spomnil vsega tega, ga je spreletel drget in zajokal bi, ko bi mogel jokati. Pa je samo stisnil pesti, zgrabil rjuho in jo pritisnil k prsim. Počasi se je navadil misliti nase kot na invalida, ki je delno onesposobljen, čustveno pa popolno enakovreden drugim ljudem.

Toda ko je prišel domov, so se mu začele sanje in pričakovanja o prihodnosti izmikati. Vedno bolj daleč so ziveli upi, zapuščali so ga, kot jeseni ptice zapuščajo krov. A bilo je drugače; ptice odhajajo zato, da se kasneje spet vrnejo. Njegovi upi so odhajali, da so umrli in se niso nikoli več vrnili.

Ko mu je mama prvič z zaničevanjem vzela iz rok omelo, ker si je hotel pomesti sobo, je iztisnila besede: „Pusti, kaj boš ti...“ Zamajal se je in bilo mu je, kot da ga je udarila. Obmil se je in odšel iz hiše, ni se ozrl. Ko se je storil mrak, se je znašel v kavarni. Sedel je z oranžado za mizo tako dolgo, dokler lokala niso zaprli. Ura je bila skoraj ena, ko se je vrnil domov in se spravil spat. Bil je kot pijan, neskončno utrujen in pobit.

Od takrat dalje so se podobni primeri pojavljali vedno česče. Prišlo je celo tako daleč, da se je raje potikal po mestu, hodil po ulicah in se ustavljal na avtobusni postaji, kot da bi bil doma, kjer bi mama stresala nanj svojo nejevoljo in mu že tako strto dušo še bolj trpinčila.

Ščasoma se je navadil prihajati domov sredi noči, navadil se je spati do opoldneva, potem pa spet oditi in se vrniti kasno, ko so v hiši že vsi spali. Kot tujca sta se gledala z mamo, prijazne besede ni bilo med njima. To ga je najbolj bolelo. Lastna mati ga zaničuje! Izruvala si ga je iz srca, kot da ne bi vedela, da jo potrebuje. Čutil je, kako ji je iz dneva v dan manj zanj, dokler ni ostalo med njima nič, popolnoma nič.

Človek, ki v svojem življenju nekaj izgubi, se mora pripraviti na to, da bo še izgubljal. Kogar sreča zapusti, je na najboljši poti, da propade. Sproži se kakor verižna reakcija, kakor plaz. En sam kamenček je potreben, pa se zruši gora. Ena sama beseda je potrebna, pa se zruši človek. Benjamin je dobro čutil, kdaj se je začel njegov propad, kdaj se je v njem utrgal kamenček, se zakotrljal navzdol in za seboj potegnili ogromne skale, reko kamenja, ki je rušila vse pod seboj. Zdelo se mu je, da sliši, kako v njem hrumi, kako se pod težo lomi njegovo bistvo, kako se trgajo vezi srca in duše. Po njem so pustošile sile, ki so strašnejše kot potres ali poplava. Grizle so ga v dnu zavesti, trgale na koščke vse tisto, kar je nosil v sebi, kot trgajo sestradani volkovi živo žrtev. Naj se je otepal kakorkoli, se poskušal rešiti, splezati iz globeli na prostrano visočino, vedno je omahnil nazaj. Začutil je, da mu ni usojeno povzpeti se na vrh. Primanjkovalo mu je pogonske sile. Lahko bi si ustvaril življenje, ki bi bilo lepo, polno, zanosno, lahko bi, lahko. Potreboval je samo prisotnost bitja, ki bi mu podarjalo svojo naklonjenost, ga spodbujalo, dramilo, vodilo. Potreboval je nekoga, na katerega bi se oprl, če bi kdaj podvomil, če bi ga kdaj zalila žalost. A tega ni imel. Bil je sam in človek se sam ne more boriti. Ne more vztrajati, ne more se upirati udarcem. Če bi imel očeta, bi imel prijatelja, imel bi zvesto in iskreno roko. Toda oče je umrl, umrl je, še predeh se je Benjamin dobro zavedel. Mama, mama je porabila vse moči in ljubezen za čas, ko je odrasčal. Potem je postala hladna. Odtegnila mu je svoje roke, svoj pogled, svoj nasmeh. Prijatelji, dekle... našel jih je samo v knjigah, cesti, travnikih, pticah... Da, če bi imel prijatelja, resničnega, vdanega, zvestega, bi bilo življenje lažje. Polno bi bilo medsebojnega zaupanja, srečanj, pogovorov. Toda prijateljstvo je bilo prav tako dajno kot ljubezen. Zaman je hrepenel po tem, da bi ga kdaj ljubilo dekle. Vanj se je nemogoče zaljubiti, tako si je dopovedoval in odganjal misli na ljubezen. Potapljati se v ljubljene oči, okušati rdeče ustnice, božati lase in objemati roke, to so bile sanje, katerih se je bal in po katerih je hrepenel. Zakaj si človek želi le tisto, kar ni zanj, kar je predaleč, previsoko?

Benjamin je stokal, kot bi ga nekaj dušilo. Srce mu je utripalo kot poblaznelo. Pogrezal se je v najgloblji obup, tja, kjer ni niti za ščepec svetlobe. Razmišljanja so ga pahnila tako globoko kot se nikoli. Z vso težo je leglo nanj njegovo lastno življenje, izgubljeno in propadlo, brezsmiselno. Brez smisla pa ni mogoče živeti, kot ne more drevo vzcveteti brez svetlobe in toplote. Zasišal je glas učitelja, ki je nekoč pri predavanju med snov vpletel svojo misel: „Osmislite življenje...“

Smisel življenja je lahko v nešteto stvareh, v ljubezni, dobroti, plemenitosti. Ljubiti, živeti za druge, je najvišji smisel. Benjamin pa je vedel, da ne živi za nikogar, da nihče ne živi zanj. Za človeka, ki je tako sam, je isto, kot če bi bil mrtev. Zato je vse v njem umrlo. Umrlo! Umrlo! Umrlo...

Kot v megli se je Benjamin dvignil s postelje in se počasi oblekel. Z največjo težavo si je zapel gumbe na srajci. Zunaj se je daleč za obzorjem dvigala jutranja zarja, nežna in daljna, komaj prisotna. Odšel je iz sobe, ne da bi zaprl vrata. Vedel je, kaj bo storil: tisto, kar mu bo edino prineslo mir. Zvezal se bo s smrtjo, da bo ubežal življenju...

MARJA ŠERBFLA

Nagradni razpis uredništva OBRAZOV in komisije za kulturo pri IO SS VZM

za umetniško najbolj zrel sestavek (črtico, humoresko, pesem itd.).

Podeljene bodo tri nagrade:

1. nagrada: 200 din
2. nagrada: 150 din
3. nagrada: 100 din

Sestavke, ki naj obsegajo največ pet tipkanih strani, pošljite na naslov: KATEDRA, Ob parku 7; na ovojnico pripišite: za nagradni razpis OBRAZOV.

Nagrade bo podelila posebna žirija na literarnem večeru v klubu mladih ob koncu februarja, zato svoje prispevke pošljite najkasneje do 20. februarja!

Uredništvo OBRAZOV in komisija za kulturo pri IO SS VZM